

בית נחמן

כסלו התשד"מ

נושאי השיעור:

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עזריאל 43 ב"ב.

בשעה 22:00

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בליקו בית נחמן:
079-9270505

תשובה ממרן שליט"א מתוך ספרו החדש שו"ת בית נחמן ח"ג (האר"ח סי' ל"א)¹

אם מותר להעלות מחלל שבת לתורה ולברכת כהנים

שאלה: בימים הנוראים בעיקר או גם בימים כסדרן, לפעמים באים להתפלל אנשים מפוקפקים (מחללי שבת בפרהסיא וכיוצא), האם יכולים להעלותם לתורה או לברכת כהנים, ואיך לנהוג ביחס לכל אלה? (ר' חפץ חמים, בני ברק).

תשובה: מנהג פשוט שיש להעלות אנשים כאלה לס"ת, שלא לדחות אבן אחר הנופל. ומכל מקום יש לחזור אותה פסקא עם עולים אחרים שומרי תורה ומצוות, ולפחות יש להעלות שבעה עולים מבלעדי האיש הנ"ל. ומטעם זה נוהגים להעלות נוספים בשבת ויו"ט. וכך נהגו בתונס ובביה"כ"נ העתיק "אלגריבה" להעלות לס"ת בכל שבת שני עולים נוספים, וקוראים להם "מוסיף" ו"מדליק". ואם רוצה לעלות במנחה של שבת או בשני וחמישי שאסור להוסיף על מנין העולים, וקשה למונעו מכמה סיבות [ועיין להרמב"ם בסוף מאמר קידוש השם], יתכוון הש"ץ בקריאתו לעצמו, דהיינו כאילו הוא העולה, אע"פ שאינו מברך, דברכות אינן מעכבות. וכמ"ש אמה"ג זצ"ל בשו"ת איש מצליח ח"א (האר"ח סי' י'). וכיו"ב כתב הרב דבר שמואל אבוהב (סוסי" ש"כד) שבן ארץ ישראל שקראוהו לס"ת בחו"ל ביו"ט שני של עצרת או בשמחת תורה שאירעו בימי אגד"ו, אפשר להודיע בסתר לש"ץ הקורא בתורה שכוונת העולה בברכתו היא להוציא את הש"ץ עצמו במצות קריאתו. ע"ש. וי"ל. ומכל מקום מ"ש אמה"ג זצ"ל שיוכיין בקריאתו לעצמו, אפילו עלה הש"ץ עלייה אחרת אין בכך כלום, וכדין ביה"כ"נ שאין בהם מי שיודע לקרות אלא אחד כמבואר בש"ע (סוסי" קמ"ג). ע"ש. וע"ע בשו"ת יחווה דעת ח"ג (סוסי" ב) דכהן שזכה בעליית חתן תורה, רשאי לעלות לכהן ולחתן תורה. ע"ש.

ובאמת גם בשבתות שאפשר לחזור הפסקא, לפעמים מרגיש המחלל שבת

1. להשגת הספר (ויהי ספרו מרן שליט"א) ניתן לפנות לטלפון: 03-671-4821

שיחזרו קריאה שלו לאחרים, ויבא לידי איבה ומחלוקת. ומוכרחים לסמוך על ההצעה הנ"ל שיוכיין החזן להיות הוא עצמו העולה. אמנם בדיעבד שלא כיוון החזן נ"ל דבשעת הדחק לית לן בה. וראיה מהגמ' גיטין (דף נ"ט ס"ב) דפר"ך גבי כהן אחר כהן לא יקרא משום פגמו של ראשון, ולמאן אי ליושבים הא קא חזו ליה. ופירש"י: אילימא ליושבים עד שיגלל ס"ת הא קא חזו ליה להאי כהן ראשון דסליק למנין שבעה. ע"ש. ולכאורה אמאי עד שיגלל ס"ת, הא בלא"ה כשרואים שעולה כהן שני וקורא פסקא אחרת, ש"מ דכהן ראשון כשר הוא מדלא חזרו הפסקא שלו שנית. אלא ודאי דמה שקראו קראו. וה"ה לנ"ד. והיינו טעמא, דעיקר מצות קס"ת להשמיע לצבור והרי שמעו, וכמ"ש בשו"ת יחווה דעת (ח"ה סוסי" כ"ה) בשם המאירי. ע"ש. ודוקא שאין מחלל שבת מצטרף למנין שבעה שמענו, אבל לחזור קריאתו פעם שניה לא שמענו. וכ"ש בזה"ז שהחזן הוא הקורא, והעולה רק מעשה קוף בעלמא. [וכן פסק בחזון עובדיה שבת ח"ב (עמוד רמד), ונסתייע מדברי המאירי הנ"ל. ע"ש].

ולענין נשיאות כפים, אם יש בבית הכנסת כהנים אחרים כשרים ועלו אלה עמהם, אין בזה כלום. ואם אין כהנים אחרים ועלו מעצמם לדוכן, לא יקרא להם הש"ץ "כהנים" דהוי הפסק בתפלה, וכן לא יקריא להם הש"ץ את פסוקי ברכת כהנים באמצע החזרה, אלא מי שהוא אחר מהציבור מחשש הפסק. ואפשר לענות אחריהם "אמן" מפני השלום. [כמו שמותר לענות אמן אחרי כל ברכה לישראל ואפילו מפי גוי. ועיין בגמרא ע"ז (דף ס"ה ע"א) שענה רבא אמן אחרי ברכת בר שישך]. ויש להודיע בדרשה או במודעה לצבור שמחלל שבת אינו עולה לדוכן, והוא פורש מאליו. וכל זה במחלל שבת בפרהסיא בפני עשרה, או שפוחת חנותו בשבת וידוע לכל, אבל במחלל בצנעא בביתו או במחלל שבת באיסור דרבנן אינו נקרא מומר ומצטרף לז' עולים ולעלות לדוכן [עיין בכה"ח סימן קכ"ח אות ר"ז, ובי"ד סימן ב' אות נ', ובשו"ת שמחת כהן ח"ב האר"ח סי' מ"א]. והשו"ת יחזיר אותנו בתשובה שלמה אמן.

השיבוע השיעור נמסר ע"י חדב"נ הגאון רבי ליאור כהן שליט"א ראש ישיבת "מאור יוסף" אלעד

"אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים"

א. שבוע טוב ומבורך. יישר כח (לר' כפיר פרטוש הי"ו). "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב", לנטוע בנו נחמה ותקווה. ברשות מרן מלכא גאון ישראל מרן ראש הישיבה שבוע טוב עולם יתן לו בריאות איתנה ונהורא מעליא. ברוך ה' מרן מרגיש טוב, מתחזק קצת בבית עד שישוב לאיתנו הראשון בקרוב ממש. בפרשת השבוע פעמיים אנחנו רואים חיזוק לעניין של תורה משמים. אומר משה רבנו לעם ישראל: "כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ וגו' הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו, השמע עם קול אלקים" וכו' (דברים ד', ל"ב-ל"ג). יש כאן כפילות. משה רבנו אומר

לישראל תבדקו את כל ההסטוריה מבריאת העולם, האם היה דבר כזה כמו מעמד הר סיני? אבל מה זה "או הנשמע כמוהו"? אם לא היה, בודאי שגם לא נשמע. הרי אתה בודק כאן אם נהיה מבריאת העולם. אתה לא אומר תבדוק דור לפניך אם היה או נשמע, אתה אומר תבדוק "למן היום אשר ברא אלקים אדם על הארץ". אז אם לא היה, בודאי שגם לא נשמע. אלא כוונת משה רבנו לומר שלא היה כדבר הזה, ואף אחד גם לא ישרק להגיד שהיה אצלו דבר כזה. וכך הוא באמת, כמה שהדתות האחרות מחקים את היהדות, ומעתיקים ממנה כל מיני

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת **שולמית** ברכה טובה תחילת הרבנית **אסתר** (חיה) **לויזה** ע"ה.

לע"נ אבי הישיבה הרה"צ **רבי בנימין הכהן בן מברכה** זצ"ל.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
18:59	20:12	20:51
19:16	20:14	20:48
19:06	20:15	20:48
19:14	20:12	20:47

דברים. את מעמד הר סיני הם לא מעתיקים, את כל ניסי מצרים לא העתיקו. זה מה שאומר להם משה רבנו. לא רק שלא היה, גם להישמע בשקר לא ישמע, כיון שדבר כזה אף אחד לא יכול לשקר אותו. ובאמת אנחנו רואים שהדברים הם כך. על זה הוא אומר אחר כך: "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים" (שם פס' ל"ה), ורש"י מסביר "אתה הראית. כנגד מה שבורא עולם פתח להם את הרקיעים במעמד הר סיני". ורב סעדיה גאון כותב שהראית זה מלשון הוראה, ברגע שאתה מתבונן בדברים האלה, יש לך הוראה, מתוך אמיתות הדברים אתה מקבל הוראה פנימית "לדעת כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". ההתבוננות בזה הופכת להיות ידיעה ברורה שנכנסת אל הלב.

משה אמת ותורתו אמת

ב. בהמשך הפרשה (פרק ה') אומר משה רבנו לעם ישראל, אחרי ששמעתם – "ויהי כשמעכם את הקול מתוך החושך וגו', ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם, ותאמרו הן הראנו ה' אלקינו את כבודו ואת גדלו" וגו'. אחר כך אומרים לו עם ישראל: "קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אלקינו ואת דבר אלניו וגו'". רש"י כותב מה זה ואת לשון נקבה? אמר להם משה רבנו: תשש כוחי כנקבה, ראיתי שאתם רוצים לשמוע ממני במקום לשמוע ישירות מפי הגבורה – מהמקור. במקום לקבל את הדברים בעוצמה שלהם, אתם רוצים לשמוע מכלי שני. נחלשתי. ככה אומר משה רבנו. אבל הפלא הגדול הוא שאחר כך בורא עולם אומר לו: "מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי". הקב"ה דווקא משבח את הדבר הזה. אומר: טוב מאד, ככה יש להם יראת שמים. אז זה טוב או לא טוב? כותב הרמב"ן שזאת היתה כוונתו של משה להגיד, בהתחלה אני חשבתי ככה, אבל אחר כך אמר לי הקב"ה שזה דבר טוב. מי כותב על עצמו כזאת טעות שאף אחד לא יודע ממנה?! אדם שרוצה לשבח את עצמו, יגיד טעות כזאת?! מה פתאום שיכתוב! זה דברים שבינו לבורא עולם, כן תשש כוחו, לא תשש כוחו. אבל התורה שלנו היא תורת אמת. הדברים נכתבים. דברים יותר טובים, דברים פחות טובים, הכל נכתב.²

איזה תפלין מניחין בתפלת מנחה של תענית ציבור?

ג. אנחנו נמצאים במוצאי שבת נחמו, ועברנו תשעה באב. נאמר איזו הלכה שנוגעת לתפילת מנחה של תשעה באב, ובכלל לתפילות מנחה של תענית ציבור. מרן שליט"א כתב על זה בשו"ת בית נאמן (חלק ג' סימן פ"ז). הבן איש חי כותב בפרשת וירא (אות כ"א) שתפלין שמניחים במנחה, רבנו האר"י – לפני שעשה שימוש רבא – היה מניח רבנו תם. לפי זה בזמן שאנחנו מניחים תפלין במנחה, צריכים להניח רבנו תם. אם כך נהג האר"י, זה מחייב את כולנו. אגב, שימושא רבא במקורו זה כשיטת סדר הפרשיות של רש"י, רק להיפך. לפי רש"י זה בסדר: קדש, והיה כי יביאך, שמע, והיה אם שמוע, משמאל לימין. ושימושא רבא מימין לשמאל. כדי לזכור את זה – ש' ש' ש' – רש"י, קדש, שמאל. אצל רש"י קדש שלו בשמאל המניח, ודעת שימושא רבא להתחיל הפוך. ודעת רבנו תם ידועה – היות באמצע, קדש, והיה כי יביאך, והיה אם שמוע, שמע. ויש את דעת הראב"ד כדעת רבנו תם – היות באמצע – אבל גם כן בסדר הפוך. רבנו תם מתחיל קדש משמאל, והראב"ד מתחיל קדש בימין³. אלא שרבנו האר"י היה עושה שימושא רבא בסדר הפרשיות ממש כדעת רש"י, רק שהגדול היה אצבעיים על אצבעיים. למה אצבעיים על אצבעיים? כיון שזה ע"פ הסוד כנגד שתי הדעות – רש"י ורבנו תם וזה לענין מנחה בלבד. אבל בשחרית היה מניח רש"י ור"ת ממש, כך כתב שם הבא"ח. אז רבנו האר"י היה מניח תפלין של רבנו תם לפני שעשה שימושא רבא, לכן בתענית ציבור כשאנחנו מניחים תפלין במנחה, לכאורה מניחים תפלין של

2. על הביטוי הזה "ואת" יש עוד שני פירושים. החזקוני והספורנו. החזקוני אומר שכונת עם ישראל לומר "ואת דבר אלניו" – בכח שלך שהוא חלש, ולא חזק כשל בורא עולם: "קול גדול ולא יסף". ולכן את דבר אלניו בקול נעים כדי שנוכל לשמוע. והספורנו אומר שאת בא לומר למרות שזה את, כאשה שהיא בבחינת המקבל, גם כן אנחנו מוכנים לקבל את הדבר הזה.
3. אמרו על זה רמז – ראיתי את זה פעם בהגהה כתב יד ממרן ראש הישיבה שכתב "שמעתי" – כתוב: "וראית את אחורי ופני לא יראו" (שמות ל"ג א'). דרך צחות כמוכן. "וראית את אחורי" – הקשר מאחורה, זה פשוט, אין מחלוקת. את זה אפשר לדעת. אבל "ופני לא יראו" – מלפנים יש ארבע דעות. סימנתי יראו זה יצחקי – רש"י (רבי שלמה יצחקי). ר' זה רבא – שימושא רבא. (יותר נכון הסדר הזה (ולא ר"ת). כי רש"י ושימושא רבא הולכים יחד). א' זה אברהם – רבנו אברהם הראב"ד. וה' זה ורבנו תם. זה ארבעת הדעות האלו. זה "ופני לא יראו" – לא תוכל לדעת בדיוק מה סדר הפרשיות. ועוד הוסיף מרן שליט"א רמז נפלא – "שמור תם וראה ישר" (תהלים ל"ז ל"ז). שמור זה ראשי תיבות שמושא רבא, ותם זה רבנו תם, וראה ראשי תיבות רבנו אברהם המשיג – הראב"ד, וישר זה רש"י (אותיות ישר). "כי אחרית לאיש שלום" – מאחורה יש שלום... שם כולם בסדר, אין בזה מחלוקת.

ר"ת. ככה כותב הרב ויקרא אברהם לרבי אברהם אדא"י⁴ (בקונטרס מקום שנהגו דף קכ"ד ע"א). והוא כותב, מכיון שרבנו האר"י אמר לעשות רבנו תם במנחה, למה אנחנו נסטה משיטתו? כך צריך לעשות, חיזק את השיטה הזאת להניח רבנו תם במנחה. אבל מרן בבית יוסף (סימן מ"ו) כתב שם את כל סדר מאה ברכות שיש בכל יום. מרן ספר אותם, כמה יש ברכות השחר, כמה יש ברכות שמונה עשרה, וכן על זו הדרך. והוא אומר שם שבתעניות חסרות לנו ברכות המוציא, וכל ברכות הנהנין. אז מרן אמר אנחנו נוסיף שתי ברכות, להתעטף בציצית ולהניח תפלין במנחה, ולכן מניחים גם במנחה. לפי זה יוצא שלא יעזור שום דבר אם נניח רבנו תם, הרי אנחנו לא מברכים על רבנו תם, אז מה הרווחנו בזה? לפי דעת מרן צריך להניח רש"י, כדי שנוכל לברך עליהם. ורבנו האר"י היה מניח רבנו תם. נו, מה נעשה עכשיו?!

הכרעת מרן רבנו שליט"א בזה

ד. אז באמת מרן ראש הישיבה מביא שם (בשו"ת בית נאמן) שהמנהג בחוץ לארץ היה להניח רבנו תם. אבל אחר כך הרב שמע מהגאון רבי שלמה עמאר שבמרוקו נהגו להניח רש"י. ואת השיטה הזו תפס מרן שליט"א, והסביר בטוב טעם שאם היינו מניחים בכל יום במנחה כדעת רבנו האר"י, אז אנחנו צריכים לעשות כמותו ולהניח תפלין של ר"ת. אבל אנחנו בכל מנחה רגילה לא מניחים, אז מה פתאום אנחנו נעשים עכשיו צדיקים וחסידיים ומקובלים? ודאי שמה שנהגים להניח בתעניות זה על פי דעת מרן בבית יוסף, אז אם זה המקור למנהג שלנו, אנחנו צריכים להניח תפלין של רש"י כדי להרוויח ברכות. אמנם ביום תענית דיבור שגם שם מניחים תפלין במנחה (והאמת ששם מניחים תפלין לא רק במנחה, כיון שזה יום שכולו נשמר בקדושה ובטהרה, לא מדברים דברי חולין, הכל סביב תורה וקדושה, נוכל להניח תפלין כל היום ולשמור על הקדושה שלהם), ומאידך, אנחנו אוכלים כי יש לנו כל מניין הברכות ויותר. מביאים שם כיבוד, ומכבדים את כולם "תברך" ו"תבורך". אז אין לנו ענין אז להשלים מאה ברכות על ידי ברכת התפלין, לכן בזה מוכריע מרן שליט"א להניח "רבנו תם" כפי הנהגת רבנו האר"י. ושם כמו שאמרתי אפשר להוסיף שחלק גדול מהיום נשארים עם התפלין, זה לא שהנחנו במיוחד אך ורק במנחה בשביל הברכות.

"אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי"

ה. הגמרא במסכת בבא בתרא (דף ס' ע"ב) מביאה: תנו רבנן משחרב הבית בשניה רבו פרושים בישראל, שלא היו אוכלים בשר ולא היו שותים יין. התנזרו מענייני העולם הזה. נטפל אליהם רבי יהושע, ואמר להם: למה אתם עושים ככה? אמרו לו: מה נעשה? בית מקדשנו ותפארתנו נחרב, היו שם קרבנות, היה שם ניסוך היין. איך בית המקדש חרב ואנחנו נאכל בשר ונשתה יין?! אמר להם: זו באמת טענה. אבל אולי גם לחם לא נאכל, כי המנחות פסקו (ויש שם הגהה שגם לחם הפנים פסק), אז איך אנחנו נאכל לחם? אמרו לו: אתה יודע מה? נכון. אפשר אולי לאכול פירות. אמר להם: פירות? נו, הביכורים גם הם פסקו! אמרו לו: בסדר, נאכל קלמנטינות... זה לא משבעת המינים, אפשר שאר פירות, דברים שלא פסקו מבית המקדש. אמר להם: ומה נעשה במים? הרי ניסוך המים היה בבית המקדש, וגם זה פסק! נסתתמו טענותיהם⁵. אמר להם: בואו אגיד לכם, נכון שאנחנו לא יכולים להתעלם שדבר כזה גדול הלך מאתנו. מקום קודש ומקדש חרב ושמשם. אבל מאידך אנחנו לא יכולים לגזור דברים שאין רוב הציבור יכול לעמוד בהם⁶. אז מה עושים? יש כל מיני דברים שאנחנו עושים אותם זכר לחורבן. אדם בונה את ביתו – לא יסייד אותו, לא יעשה אותו עם כל מיני ציורים זכר לחורבן. כאשר אשה מתקשטת, אז היה סט כזה של כ"ד תכשיטים, לא תשים את כל התכשיטים עליה. (בפוסקים היום כתבו שאין סט מושלם עם כל כך הרבה דברים, לא ניכר אם זה שלם או אם זה חסר. אז העניין הזה לא שייך היום).

4. זה אחד מגדולי חכמי טריפולי. היה בטריפולי, אחר כך בצפת, ואחר כך חזר לטריפולי. היה ככה "נודע ונוד". בסוף ספרו "ויקרא אברהם", יש לו קונטרס "יוסף לאמר" על שם בנו שלא אליכם הלך בחייו בקיצור ימים ושנים. ושם יש קונטרס "מקום שנהגו".

5. יש מפרשים שאת כל הדו שיח הזה אמר אותו רבי יהושע בעצמו. "הוא מותיב לה והוא מפרק לה".

6. צריך להבין את זה, וכי הם גזרו על הכלל? הם עשו לעצמם, הם לא הלכו עכשיו וקבעו גזירה על הכלל. אמנם אפשר שבאמת עשו "תעמולה" שיצטרפו להם עוד אנשים. ואם גם מי שלא יכול, לא נעים לו לסרב. יכול להיות שהיה בזה מעין גזירה. אנחנו רואים לפעמים איזה משהו שמקבלים ועושים, אז גם מי שקצת קשה לו, מתוך אי נעימות הוא עושה את זה. אבל יתכן שיש כאן יותר עומק. אמר להם רבי יהושע: אנחנו צריכים לקחת דברים שישאירו לנו זיכרון, שיתקבלו אצל כולם. שלא יהיו דברים מוזרים. אם זה יהיה מורחק משאר הציבור, כל העם לא ילמד מהדרך שלנו. אנחנו צריכים לקחת דברים שיתקבלו גם אצל המון העם, וככה ישארו לדורות.

קנה דירה שלא עשו בה אמה על אמה

ח. מה הדין כאשר אדם קנה דירה והשאיר אותה כמו שהיא? לפעמים אדם קונה דירה, נכנס אליה, משפץ ומוריד. יש עניין כזה לא להשאיר את הדירה כמו שהייתה... אבל אם אדם קנה ומשאיר את זה כך, ובעל הבית הקודם לא עשה אמה על אמה. האם הוא מחויב לקלוף את זה או לא? מרן (בסימן תק"ס ס"א) כותב: מי שלקח חצר שהיא מצוירת מכורת ומסודרת ישאיר אותה על חזקה. לא צריך לקלוף את הציורים הללו. המגן אברהם (סק"ד, והביאו אותו עוד כמה אחרונים כמו באר היטב סק"ג ועוד) כותב שזה דוקא אם יש מקום לתלות שהיא הייתה מונחת לפני כן בידי גוי, שאז נעשית בהיתר. אבל אם בודאי לנו שזה היה בידי יהודי, הוא זה שטייח וצבע, הוא זה שעשה, והוא לא עשה כהלכה. מה פתאום שאני שאיר הדבר הזה?! להשאיר איסור בגלל שככה קיבלתי אותו? שיקלוף. אבל האמת שמרן לא חילק בזה, כתב סתם "הלוקח חצר ישאיר אותה בחזקה". אלא שמי שיראה דברי תוספות והריטב"א שם בבא בתרא יראה שמשמע לאסור⁷. בכל אופן, הרדב"ז באמת כותב בתשובה (חי"ב ס' תר"מ) שלא צריך, מי שקנה ישאיר את זה ככה. אבל דוקא בגלל שזו הלכה שרופפת, ואנחנו צריכים לעשות לה חיזוקים. וזה דבר קל. אדם נכנס לבית חדש, עושה בו כל כך הרבה דברים. אז אמנם בעל הבית הקודם לא עשה, אז אתה לפחות תשתתף בצער החורבן. תהיה דומה להמון העם שהופכים הבית שבונים, בזה שאתה תקלוף הקיר... ככה נראה שדעת כמה ראשונים, אז כן ראוי לעשות.

דירה שכורה

ט. כאשר אדם לוקח דירה בשכירות, האם הוא צריך לשייר אמה על אמה או לא? השערי תשובה (סק"ב) שאם אדם דר בשכירות בבית עכו"ם במשך כמה שנים, והוא מדי שנה מסייד ומחדש את הצבע של הדירה. כאשר יחדש, ישאיר אמה על אמה. ואם כתב כך כאשר לוקח מעכו"ם, כל שכן כשלוך מיראל. אבל אם נכנס ולא מסייד ולא עושה שום דבר, אפשר לצרף את דעת הרדב"ז שאפילו בקניה גמורה ישאיר אותה על חזקה, וכל שכן בשכירות שזה לא שלו. אבל אם הוא עושה כל מיני פעולות בבית, כגון שמחדש את הצבע (מכונן ברשות בעל הבית), יקלוף אמה על אמה. ולפני שיצא מהבית, אם בעל הבית ירצה, ישאיר את זה. ואם השוכר אינו מעוניין, יתקן ויסדר "ולא נודע כי באו אל קרבנה" (בראשית מ"א, כ"א). וזו כבר לא בעיה שלו.

אמה על אמה בבית הכנסת

י. מה הדין בבית הכנסת. האם צריך לעשות בו אמה על אמה? מגן אברהם (סק"ב) כתב שלא צריך, אלא רק אדם בבית שלו צריך לעשות אמה על אמה, כי לא יתכן שאדם בונה את ביתו מפואר, ומסוייד כמו שצריך, ולא מעלה את ירושלים על ראש שמחתו. אבל בבית השם זה לא שייך, כי כל כולו הוא "מקדש מעט" זכר למקדש, ולכן לא צריך לעשות את זה. ככה כתבו כמה אחרונים. אבל מרן הרב עובדיה בחזון עובדיה (תעניות עמ' ת"ל) הביא דעת מהר"ם בן ברוך (ח"א סי' של"ג) [הלא הוא מהר"ם מרוטנבורג] שכותב, דאדרבה בית הכנסת זה מקום שבאים לשם קהל רב והמונים, אם כן שם יותר ראוי לעשות, שיראו ויזכרו, זכר למקדש. וכך

7. הרי שם הגמרא מדברת על המשנה שאסור להוציא זיזים וכלונסאות מחוץ לבית שלו לכיוון רשות הרבים. הוא רוצה להשתמש בזה, אבל אסור לעשות ככה, זה חלל רשות הרבים, ואתה לא יכול להוציא כדי להשתמש בחלל של הרבים. אם יש לך עניין שיהיו זיזים שיוצאים החוצה, תכנס לתוך שלך - תבנה את הקיר שלך פנימה, ותשאיר את הבלטות האלה בחוץ. ואם לקח חצר שיש בה את הכלונסאות האלו - ישאיר אותה בחזקה. ורב הונא אמר שם שאם היא נפלה, הוא בונה אותה כמו שהייתה בתחילה. לא אומרים אז זה נשבר, עכשיו תכניס את הזיזים והכלונסאות האלה. ועל זה הגמרא מביאה את הברייתא בעניין הזה של חצר שהיא מסודרת וכו', שאם היא קיימת משאיר אותה בחזקה, אבל אם היא נפלה כשבונה אותה לא יחזור לעשות אותה מצוירת או מסודרת, אלא יעשה אותה כהלכה. אז הנה אתה רואה שלמרות שאם זה היה נשאר היה בחזקה, אבל אחרי שנפל צריך לתקן. אז למה אתה אומר בדין שלנו במשנה יכול להחזיר כמו שהיה? אומרת הגמרא איסורא שאני. שם זה עניין של חזקה, אז אני תופס שזה היה בהיתר. אם הוחזק הבית הזה עם היציאות האלה לבחון, למה להגיד שהוא עשה באיסור? נגיד שהוא עשה בהיתר, ומוחזק הדבר. אבל כן מה אני אגיד? שנעשה בהיתר? נגיד. אבל עכשיו כשאתה בונה, אתה עושה איסור. שם אם זה הוחזק שזה שייך לבעל הדירה הקודם, אני לא עושה איסור, כשאני בונה מחדש זה עניין של ממון וחזקה. אבל בעניין של איסור לא שייך לומר את זה. אז תוספות כותבים שם (וגם הריטב"א אומר ככה) שממה שהגמרא רצתה להשוות שגם העניין הזה של חצר מסודרת ומכירת שמשאירים אותה בחזקה, היא כמו הדין של המשנה כי היא נעשתה בהיתר. תולים שהיא נעשתה בהיתר. כי למה נתלה שנעשה באיסור? או שזה עוד מ"זמן ומזמן" - מלפני זמן חורבן הבית, אז שזה גוי עשה את זה. הצד השווה שבהם שזה נעשה בהיתר. אבל דבר שהוא בודאי נעשה באיסור, אין לנו את ההיתר הזה לומר נשאיר אותה בחזקה. גם הלשון "הרי היא בחזקה" משמע ככה קצת. מה שייך בחזקה? (נגיד שהשתמשו בלשון המשנה בבבא בתרא בדין זיזין, וזה דחוק קצת).

איזה סדר, כאן סלטים כאן דבר כזה וכדו', כך כל השולחן היה מלא. עכשיו לא, נחרב הבית, מקום אחד צריך להישאר ריק. אנשים ישאלו: למה אין כאן כלום? מה לא הכנתם? הכנו, אבל זה זכר לחורבן. גם כאשר אדם נושא אשה, שמים אפר על ראשו של החתן. "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתך" (תהלים קל"ז, ו'). בזה אמר להם רבי יהושע שכך אנחנו זוכרים את ירושלים ואת החורבן. לא צריך להתנזר מכל הדברים האלה לגמרי, כי אין לדבר סוף.

אמה על אמה כנגד הפתח

ו. אנחנו נראה את הדברים האלה למעשה. כאשר אדם בונה בית או מסייד אותו, מסדר אותו, צריך להשאיר משהו לא מסויד. הגמרא שם אומרת להשאיר אמה על אמה כנגד הפתח. שיהיה בלי צבע ובלי טיח זכר לחורבן. פשט הדברים כנגד הפתח. כך גם לשון מרן (סי' תק"ס ס"א). זה ממש כנגדו. כך גם לשון רבי יהונתן מלוניל, "כאשר נכנס רואה את זה כנגדו", משמע כנגד הפתח ממש, שהנכנס רואה אותו. יש שכתבו כנגד הפתח הכוונה מעל הפתח, ואז כשהוא יוצא מהבית הוא רואה אותו. וגם כאשר יושב בבית, זה ניכר ליושבי הבית. אבל פשט מרן כמו שאמרתי, כנגד הפתח. לפעמים כנגד הפתח אין שם מקום להשאיר אמה על אמה. הקיר שכנגד הפתח זה משהו רחוק, בתוך הסלון וכדו', אז כדי שיהיה סמוך לפתח, אם זה קיר שנמצא בצד, במקום הניכר, בזה יכול להרוויח את שתי הדעות. גם הנכנס וגם היוצא רואים אותו בקלות, לא ממש מולו, כי מולו יש חלל, אבל מצד טיפה ורואה את זה מולו, וככה זה מועיל גם לנכנס וגם ליוצא.

צבע שחור באמה על אמה

ז. ההלכה הזאת היא הלכה שכבר במשך הדורות הלכה ונדלדלה. כותב השערי תשובה (סק"א): אני רואה שלא עושים אותה, ואין להם על מה שייסמוכו. הקלו מקולא אל קולא, ואין להם על מה להישען. ההלכה הזו צריך לשמר אותה. יש שהיו עושים באמה על אמה הזאת צבע שחור, אבל זה זכר למקדש? צעקו על זה ראשוני האחרונים. הלבוש אמר (סי' תק"ס ס"א) מה זה שחור? זה צבע המשמח את הלב. מה אתה עושה? ככה גם אומר השל"ה הקדוש (דף ר' ע"א). רבי יוסף מולכו בספר שולחן גבוה (סק"ד) כותב עוד שהיו כותבים על השחור הזה חרוזים. היו כותבים: "שחור על גבי לבן, זכר לחורבן"... ככה היו עושים חרוזים על הדבר הזה. כולם אומרים לא, צבע שחור זה לא שוה שום דבר. אתה צריך להשאיר בלי הטיח. אבל יש את האליה רבה (אות ד') שהביא את דברי האגודה (סוף תענית) ולמד ממנו שאפשר לעשות שחור. באו אחר כך כמה אחרונים וכתבו שאם יש את דברי האגודה אפשר לסמוך עליו. והרב כף החיים (סק"ה) חילק, אמר לפי לשון האגודה שכתב: "יניח בלא ציור סיד, או מראה שחור רק בלא תיקון כלל". כוונתו לא צבע שחור יפה - מבריק, אלא מראה שחור של שחורית כזאת. זה כבר לא המראה שעליו דיבר הלבוש והשל"ה, זה לא משמח את הלב לראות כזה רקע שחור. אבל לעניות דעתי נראה מלשון האגודה פירוש אחר לגמרי, שגם הוא אוסר שחור. הרי הוא כתב "יניח בלא ציור סיד או מראה שחור, רק בלא תיקון כלל". ולפי הבנת האחרונים, מה זה "רק בלא תיקון כלל"? אם הכוונה יניח בלא ציור סיד, אלא מראה שחור. המלה רק קצת קשה. אבל אם הפיסוק אחרת: "יניח בלא ציור סיד או מראה שחור, רק בלא תיקון כלל", הכוונה שלו ככה: "יניח בלא ציור סיד או מראה שחור - בלי כל זה - רק בלא תיקון כלל". זה בא טוב. ואפשר שמקור דברי האגודה מהגמרא שם בבבא בתרא. הגמרא שם כותבת "אין מסיידין ואין מכיירין ואין מפייעין בזמן הזה". כתוב: מפייעין, ויש גירסא בראשונים ומפחמין. ויש כל מיני פירושים מה זה הדבר הזה. אבל יתכן שהאגודה הבין כפשוטו, הן מפויחת והן מפוחמת זה שחור כמו צבע הפחם. כנראה היה צורה של קישוט כזה כמו שכותב הלבוש. אז מזה לקח ואמר "לא סיד - לא מסוידת ולא מפויחת - ולא מראה שחור, רק בלא תיקון כלל". כך נראה יותר כוונת האגודה. ואם כן לא מצאנו בכלל מקור להיות. מלבד ההסבר שכתב הרב כף החיים, לא מצאנו היתר לצבע השחור. והרב שולחן גבוה הוסיף שם ואמר: התבוננתי ועקבתי אחרי בתים שעשו את השחור הזה, וראיתי שבר מינין או שנאלצו לעזוב את בתים, או שירדו מנכסיהם. לעומת זאת הרב מועד לכל חי (סי' י"ד אות צ"ה) כותב בשם מר אביו: ראיתי אנשים שעשו את האמה על אמה הזאת בבית, והבית הזה נכון עד עולם. אז יש לנו כאן ברכה, יש לנו כאן הבטחה של הדברים האלה. כאשר אדם עושה ככה, נכון שזה מכוער, אבל זה זכר לחורבן. אנשים שואלים: מה קרה? ואתה אומר להם: זה זכר לחורבן! וזה גם משמר את הבית שיהיה נכון עד עולם.

כותב בפשיטות ב"יוסף אומץ" יוזפא (סי' תתצ"ב), שגם בבתי הכנסת צריך לעשות. האמת שמלשון מהר"ם לא נראה שהוא מדבר על משהו שראה אותו שכבר קיים ועושים אותו, אלא נראה שהוא מחדש את זה מכל שכן צריך לעשות כך. וכן משתיקתן של שאר הראשונים משמע דוקא ביתו של אדם. ובאמת לא נהגו בבתי כנסת לעשות את זה. וגם מרן הרב עובדיה לא קבע את זה בהלכה למעלה, רק הביא את זה בהערה. לכן הנח להם לישראל, במקומות שלא נהגו בזה אפשר להשאיר הדבר כמו שהוא, וכמו שאמרנו שזה בית השם וצריך "לרומם את בית אלוקינו" (עזרא ט', ט) ואפשר להשאיר את זה כך.

שבירת הכוס בחופה אחר שבע ברכות

יא. הלכה נוספת שקשורה לחורבן, היא ששמים אפר בראש החתנים "לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר" (ישעיה ס"א ג'), שמים את זה במקום התפלין שנקראים "פאר", וזה "פאר תחת אפר". וכ"כ מרן בש"ע (שם ס"ב) "וכשהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפלין". אבל בבית יוסף הביא בשם הכלבו (סי' ס"ב) שלא נהגו בזה, וכותב שהטעם לזה, כיון שלא לא מקפידים על התפלין, (והסבירו כוונתו שלא ברור שהתפלין כולם כשרות), ואם אתה אומר "פאר תחת אפר", מי אמר שזה "פאר"? אולי ישאר רק האפר בלי הפאר, אתה שם אפר, ואולי אחר כך לא יהיה פאר, ובר מינן יישאר רק אפר, לכן לא עשו את הדבר הזה. ומה עושים במקום זה? במקום "אעלה את ירושלים על ראש שמחתי" עולים לירושלים בכף הרגל... שוברים כוס תחת החופה. ומקור הדברים במסכת ברכות (דף ל"א ע"א) שמובא שם שתי מעשיות, שבאיזו חתונה ראה בעל השמחה דבדחי רבנן טובא, ושבר לפניהם כסא דחורתא - כוס מזכוכית לבנה שהייתה יקרה באותם זמנים. ומזה לומדים שאדם לא יאמר אם אני כבר שובר כוס, ניקח איזו כוס סדוקה. אלא להיפך, כדי לעשות זכר לחורבן צריך לקחת כוס שלמה, וכמו שראינו ששם לקחו משהו יקר ושברו אותו לפני החכמים שלא תהיה יותר מדי שמחה. והתוספות כתבו שם (ד"ה אייתי) שמזה נהגו ששוברים את הכוס לאחר שבע ברכות, וזה המנהג שנתפשט. והאור לציון (ח"ג עמ' רע"ו) תמה איך החליפו את המנהג לשם אפר בראש החתן, בשבירת הכוס. אבל מרן הרב עובדיה (תענית עמ' תל"ב) העיר שהרי ב"ב הביא בשם הכלבו שכבר מאז המנהג הזה השתקע, והחליפו אותו במכוון בשבירת הכוס. אמנם יש עדות שנהגו בו, ג'רבה תימן ועוד.

האם צריך לשבר דוקא כוס 'זכוכית'?

יב. האם יש עניין דוקא בזכוכית או שאפשר לעשות גם שאר מינים? אם זה רק בשביל להעלות את ירושלים על ראש שמחתי, על פי הפשט, אפשר באמת גם בחרס. ובאמת כך גם כתב הרמ"א (בדרכי משה שם). אבל נהגו בזכוכית. ולכל מנהג ישראל יש שורש וענף. כי הילקוט שמעוני (אסתר סי' תתרנ"ד) אומר שאומות העולם דומים לכלי חרס שכיון ששנשבר, אין לו תקנה (סנהדרין דף נ"ב ע"ב). ועם ישראל דומים לכלי זכוכית, ואם נשברו, אין שום בעיה, תחזיר אותם ליוצר ויעשה אותם עיסה וינפח בהם ויחזור הכלי להיות כתיקונו, וגם אם היה טמא ונשבר וחזר להיות כלי שלם, הרי הוא טהור, ואין בעיה. לכן גם אנחנו שוברים כלי זכוכית, להראות שעם ישראל יש להם תקנה. אפילו שעברו גלויות, אפילו שעברו צרות, אפילו שעברו עליהם כל מיני שבר על שבר, אבל יש להם תקנה. וטעם נוסף, הזכוכית תוכה כברה, שמבפנים ומבחוץ רואים אותו דבר⁸, שלא ישלוט בנו יצר הרע, אלא נהיה יראי שמים בסתר כבגלוי. לכן שוברים דווקא כוס זכוכית.

לנהוג ולהנהיג המנהג כראוי

יג. ומרן הרב עובדיה (בחזו"ע שם) העיר - בהערת קדמונים - שהעירו שהמנהג הזה שינה את פניו. כי מניחים את הכוס וכולם מסתכלים, וכשהוא נותן את הדריכה, כולם קוראים "מזל טוב" והתזמורת בשרי ונגן כאילו זה דבר שהוא בא לשמח, "הנה הוא ניצח את הכוס"... וכי זה זכר לחורבן?! היו כאלה שרצו לבטל לגמרי את המנהג הזה, כי זה הופך להיות חגיגה, בשביל מה צריך את זה?! תבטל את זה, כי אין בזה עניין לשבור עוד כוס, ואפילו יש בזה של תשחית. אבל מרן הרב עובדיה כתב להנהיג - ולהבדיל בין החיים כך נוהג מורנו הרב צמח בכל חופה שנמצא - לומר בואו נזכור את בית המקדש. בתחילה היה תיקון שהחתן יאמר "אם אשכחך ירושלים תשכח מימי, תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי" (תהלים קל"ה, ה-ו) ובזה יזכרו. אבל היום גם כשאומרים את זה לא מתקיים "תדבק לשוני" 8. סיפרו לנו שמרן ראש הישיבה בילדותו מגודל ההתמדה שהייתה לו, כאשר היה שותה, היה מקפיד לשתות מכוס זכוכית, כדי שימשיך לקרוא תוך כדי שתייה ולא יפסיק אף לא לרגע אחד... "עד בלעיר ורק" (איוב ז', טו).

לחכי", כי אף לשון לא דובקת לחיכה, אדרבא כולם צועקים מזל טוב, והתזמורת ממשיכה כרגיל. לכן גם התיקון הזה לא מועיל. בהתחלה לא היו אומרים את הפסוק הזה, וכאשר פתאום התחילו לומר, המשפט הזה הזכיר להם, אבל אחרי זמן כיוון דדשו בו רבים, גם המשפט הזה לא מועיל, כי זה נהפך לחלק מהטקס - חלק מהעניין. לכן הרב אומר לקהל ששימו לב, ויאמר לתזמורת לחכות כמה שניות אחרי שתשבר הכוס זכר לחורבן, ועוצרים רגע ומתייחדים עם זכרה של ירושלים, ועם צער חורבן בית מקדשנו, ואחר כך ישירו ויזמרו כמה שירצו. כך ראוי לעשות.

אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה

יד. עוד דבר. אומרת הגמרא (ברכות דף ל"א ע"א) שמיים שחרב הבית, אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה (ויש בזה דעות אם ההלכה הזו תלויה בחורבן הבית או לא. עיי' בב"ב סי' ס"ט תק"ס) שנאמר "אז ימלא שחוק פיגו ולשונו רינה" (תהלים קכ"ב, ב), רק כשיבוא המשיח נשמח, אבל עכשיו לא ראוי שימלא שחוק פיגו. וקשה להגדיר את הדבר הזה, מה זה נקרא "אז ימלא שחוק פיגו" זה דברים המסורים ללבבות, ובאמת כל אחד צריך לזכור שלא יהיה יותר מדי שחוק והוללות וקלות ראש, ואפילו כשלא מגיעים חלילה לדברים אסורים, עצם הפורקן הזה ששוכחים את שמחת ירושלים, זה לא טוב, כי צריכים להעלות את ירושלים על ראש שמחתינו. כי רק אז ימלא שחוק פיגו. השמחה שלנו תהיה שלמה, רק כאשר נראה את משיח צדקנו. שמעתי פעם פירוש נפלא על הפסוק הזה - "אז ימלא שחוק פיגו ולשונו רינה, אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה. הגדיל ה' לעשות עמנו, היינו שמחים". מה יותר ביטוי שמחה "ימלא שחוק פיגו ולשונו רינה" או "היינו שמחים"? בודאי ש"ימלא שחוק פיגו ולשונו רינה". אם כך למה אומר הפסוק שתהיה שמחה גדולה מאז יאמרו הגוים? שמעתי פירוש נפלא שכאשר יש גאולה לעם ישראל או שיש איזו תשועה גדולה לעם ישראל, קורים שני דברים. קודם כל לנו יש תשועה כי הכנו באויבים, "מכת חרב והרג ואבדך" (אסתר ט', ה), או שפסקה איזו מחלה מכלל ישראל, ויש תשועה לעם ישראל, זה קודם כל. והדבר השני, שכאשר יש תשועה לעם ישראל יש קידוש השם. כל אומות העולם רואים שזה עם שאלוקיו שומר עליו, ויודעים שאין כאלוקי ישראל, וזה גם דבר גדול. ובא דוד המלך ואומר, על מה אנחנו שמחים יותר, "אז ימלא שחוק פיגו ולשונו רינה" על מה? על "אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה", על הקידוש השם זה הרבה יותר משמח. נכון שניצחנו, וזה גם שמחה בשבילנו, לכן "הגדיל השם לעשות עמנו" - "היינו שמחים". לא שאני לא שמח, אני שמח ומודה. אבל העיקר של השמחה, והשמחה האמתית, היא על "אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה". יש קידוש שם שמים, וזו סיבה שבאמת "מלא שחוק פיגו ולשונו רינה". וזה לא רק לכלל ישראל, גם כשיש לאדם איזו שמחה על איזה דבר טוב, צריך שעיקר השמחה תהיה על ההשגחה הפרטית, ולראות ולספר על יד ה', זו עיקר השמחה, מלבד עצם השמחה שאדם יצא מאפלה לאורה.

לקרוע כשרואים את מקום המקדש חרב

טו. דבר נוסף, אומרת הגמרא במועד קטן (דף כ"ו ע"א) ומרן בסימן תקס"א מביא את זה, שכאשר רואים את הרי יהודה בחורבן, קורע ואומר: "ערי קדשך היו מדבר" (ישעיה ס"ד, ט), וכאשר רואה את ירושלים קורע ואומר: "ציון מדבר היתה ירושלים שממה" (שם), וכאשר רואה את מקום המקדש, קורע ואומר: "בית קדשנו ותפארתנו" וגו' (שם פסוק י'). ועל כל דבר קורע ומוסיף וקורע. על ערי יהודה בחורבן בימינו, כתבו הפוסקים שלא קורעים. כי קודם כל, אנחנו לא יודעים בדיוק היכן מקומותיהם של כל ערי יהודה. ובפרט כאשר גברו חסדי ה' יתברך עלינו, ויד ישראל חזקה שם, וערי יהודה בנויים לתפארת. אמנם ברוחניות, לא תמיד הכל בסדר. אבל לא על זה תיקנו חז"ל את הקריעה, ומה שנשאר לנו מקום שצריך לקרוע עליו זה מקום המקדש שעדיין חרב ושומם. עבד יושב בפנים והאדון בחוץ, "שפחה כי תירש גבירתה" (משלי ל', כ"ג), ועל הדבר הזה באמת צריך להצטער ולקרוע. ולכן כאשר אדם רואה את מקום המקדש צריך לקרוע. וכמה לקרוע? יש מחלוקת בין הרמב"ם (פ"ה מהלכות תעניות ה"ז) לראב"ד (שם) והרמב"ן (בתורת האדם), האם הקריעה כדרך שאדם אבל קורע על אביו ועל אמו, או על שאר קרובים. הרמב"ם תופס שזה כדיון קריעה על אביו ואמו שצריך לקרוע עד שיגלה את לבו, ואילו הראב"ד והרמב"ן כותבים שזה כאשר קרובים, ומה שאמרנו שזה כדרך שקורע על אביו ואמו זה רק לעניין שלא יתפור את זה אחר כך. ומרן בסעיף ד' כתב דעת הרמב"ם "עד שיגלה את לבו", אבל בסעיף ב' הוא כותב לקרוע טפח. אי"כ

המשאל לא יודע מה דעתך, אולי אתה סומך על דעות המקילים, שאמרו דוקא אם רואה את רצפת העזרה. א"כ מי אמר לך שהוא נתן לך על דעת שתיקרע, אולי לא על דעת זה? ומכיון שיש לנו את הדעות האלה להתיר, יש בזה טעם לשבח בדבר הזה. **ובכל זאת, מי שיכול, ובפרט כמו שאמרנו בפעם הראשונה, לקחת אתו בגד שיקרע אותו, ודאי שהדבר ראוי.**

כשמתפללים על בית המקדש בעיקר מבקשים על הפנימיות

טז. אנחנו מסיימים בתפלה: **"שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך לעשות חוקי רצונך ולעבדך בלבב שלם"**. מסיימים את התפלה שהיא כנגד הקרבנות, ואומרים: רבונו של עולם, אמנם עשינו תפילה שהיא כנגד קרבן, אבל אנחנו רוצים שיבנה בית המקדש שנקריב קרבנות ממש. לא רק "כנגד" תמידים תיקנום, אלא ממש. אבל מה ההמשך **"ותן חלקנו בתורתך"**? בודאי שזו בקשה חשובה, אבל לכאורה זה לא דבר שהולך ביחד עם "תבנה בית המקדש". גם בתפלה יש "השיבנו אבינו לתורתך" ברכה בפני עצמה, ויש "תשכון בתוך ירושלים", "רצה", וכל הדברים של גאולה בברכה בפני עצמה. למה כאן חיברו את האוהל להיות אחד? ראיתי פירוש נפלא. **"קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל קשורים כאחד"** (זוהר ויקרא דף ע"ג ע"א). בית המקדש לא היה רק איזה בית יפה ומהודר. הוא היה מקום שהייתה שם השראת שכינה בתוך עם ישראל, עם ישראל מקריבים קרבנות, ומקריבים את עצמם לבורא עולם. וכאשר אנחנו מבקשים על בית המקדש, צריך שלא נהיה כאותו שוטה ששמע שבבנין שלו לא אליכם איזה זוג עומד להיפרד, אז הוא ניגש לבעל הבית ואמר לו: תעשה עמי חסד, הבנתי שאין כבר מה לעשות. אבל אני עובר כאן כל פעם דרך הקומה שלכם, ואני רגיל לראות שלט "כאן גרים בשלום ורעות, משפחה פלונית". ועכשיו אם השלט הזה ילך, זה יכאיב לי את הלב, אולי תעשה לי טובה ותשאיר את השלט במקום... הרי ודאי יחשב לשוטה, וכי מה שחשוב זה השלט? הרי הוא רק מבטא את מה שקורה בפנים. אבל אם בפנים יש חורבן, מה יועיל השלט? **בית המקדש הוא כביכול 'שלט' שמאחוריו מתבטאת הקרבה של הקב"ה אלינו. ועם ישראל לבורא עולם. ולבקש שיבנה בית המקדש, שיהיה שלט, זה לא העיקר, העיקר, זה הפנימיות של תוך המקדש. ולכן מתפללים: "ותן חלקנו בתורתך". "ותן" זה בורא העולם, "חלקנו" זה עם ישראל, "בתורתך" זו התורה. אלה שלושת הדברים האלה.**

יש סתירה בדברי מרן, וכיון שיש ראשונים שאמרו לקרוע טפה, וכך נראה פשוט הסוגיה כמו שכותב הרב המגיד (שם), **הכריעו האחרונים** שלא צריך לקרוע את כל הבגדים, אלא רק את החולצה שעליו טפה מהאמצע כלפי צד שמאל ובה יוצא ידי חובתו. בספרו המאיר לארץ של מרן שליט"א - "אסף המזכיר" (ערי כותל), מביא ששמע מפי מורנו הרב רפאל כדיר צבאן זצ"ל. שנהגו לקרוע רק בפעם הראשונה שאדם מגיע אל הכותל ורואה אותו. ואם אדם לא קרע בפעם הראשונה, לפחות פעם אחת יקרע וכך נהג רבי כדיר בעצמו. ולמרות שההלכה היא שאם לא ראה שלושים יום, יקרע שוב פעם ואפילו כמה וכמה פעמים. אבל יש בזה כמה צדדים שכתבו להיתר, יש את מהר"ם טיקוצ'נסקי שכותב שצריך דווקא לראות רצפת העזרה שזה "מקום המקדש חרב". והכותל שלנו זה הכותל של הר הבית, ואדם לא רואה את מקום המקדש חרב. אמנם חלקו עליו, אבל יש את הדעה הזאת, וכך גם נוטה דעתו של מרן ראש הישיבה. ובצירוף דעת מרן החיד"א שכותב (ברכ"י סי' תקס"א סק"ב) שאנשים שגרים בירושלים, גם אם הם רואים את מקום המקדש אחר שלושים יום (כייש הפרש בין פעם לפעם יותר משלושים יום), לא נהגו לקרוע. ולמרות שהרדב"ז (סי' תרמ"ו) חולק ואומר, מה זה משנה? וכי בגלל שאתה גר בירושלים, אתה פטור? ! גם אתה צריך לקרוע. אבל מרן החיד"א כותב שלא נהגו בזה, והיום כיון שעל ידי התחבורה המהירה מגיעים מכל מקום בזריזות לירושלים. אז היו הולכים על החמור, היום אתה מגיע ברכב יותר מהר, לכן אמרו שזה צד להקל להחשיב את כל ארץ ישראל כיושבי ירושלים. עוד הוסיפו שיש כאלה שמקנים את בגדיהם אחד לחברו, ואמנם הקשו על זה מדברי מרן ביורה דעה (סי' ש"מ סעיף ל"ו). שם כתוב שאם אדם שואל בגד מחבירו, ואומר לו שהוא צריך ללכת לבקר חולה שהוא חייב עליו קריעה, והמצב שלו לא טוב. בכהאי גוונא יכול לקרוע, ואח"כ יסדר את זה או יפצה אותו. אמנם זה לא בגד שלו, אבל כיון שהוא יודע שאתה הולך למקום כזה, א"כ הוא השאיל לך על דעת כן, ולכן מותר. ורק אם לא הודיעו ואמר לו תן לי את הבגד לכמה שעות, ולא אמר לו לאיפה הוא הולך, אסור לו לקרוע. וכי זה הבגד שלך? מה אתה קורע? א"כ כאשר שואלים את הבגדים לצורך זה שלא לקרוע, הרי כל אחד יודע לאיפה הוא הולך. א"כ זה כמו שאדם יודע שהולך לבקר את אביו, ויכול לקרוע. אבל זה נכון דוקא שם שאין דעות שמקלים, אבל כאן כיון שיש דעות שמקילים, אדם ששואל לא יכול לקרוע. כי

בסימנא דנשימנא

"יורה יורה" רב עיר?

בסימנא תעשה את זה:
מקצועי. מהיר. מוצלח!

מסלול נוסף מבית סימנא יוצא לדרך בעוד כ-3.3 שנים תגיע ליעד עם תעודת "יורה יורה" מנעם הרבנות הראשית לישראל

נסיים ויהי תורת מוסדות ארונים

מסן **סימנא** מרכז מרכז להשכלה

03-555-9882

הקורסים יתקיימו בבני ברק

הופיע!

ספר הכהן הגדול תולדות חייו ומפעליו של זקן רבני תוניס הגרד"מ הכהן זצוק"ל, מלווה במסמכים ותמונות נדירות, צבעוני.

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות ובמכון ממלכת כהנים ירושלים 054-8489785

והוא "של ותן" באה לרמוז על משהו, כי ידוע שלאותו יש שלושה מילויים: "ו", "א" ו"י", ו"ז" זה גמטריא שתיים עשרה, וזה כנגד שתיים עשרה שבטים, כנגד עם ישראל. ו"א" זה גמטריא שלוש עשרה, שזה עולה אחד - "ה" אלוקינו ה' אחד", ו"ז" זה גמטריא כ"ב, כנגד כ"ב אותיות התורה הקדושה, ו"ו" החיבור מחברת את שלושת הדברים הללו.

נהיה דבוקים בבורא עולם, ובורא עולם יחיש לגאלנו גאולת עולמים

יז. אפשר להגיד, במשך כל הגלות עם ישראל היו כל אחד במקומו, וזכרו שהם בגלות. אם זה שלא נמצאים בארץ הקודש, אם זה גזירות 'אלמוחדין' בארצות עדות המזרח, אם זה גזירות הרעלת הבארות באירופה, אם זה בגזירות מסעי הצלב, גירוש ספרד ועוד ועוד, ולכן זכרו שהם בגלות. וגם כאשר עלו לארץ, מי שידוע מה היה בישוב כאן, יודע שהיה קשה מאד, ביצות ומחלות ותקופת הצנע, בקושי היה מה לאכול⁹, ולכן עדיין זכרו שהם בגלות. אבל הגיע הזמן ברוך ה' ש"זקנים וזקנות יושבים בחוצות ירושלים", ובחוצות כל הערים, ו"נערים משחקים", הכל טוב, ויש שפע. ולא רק זה, אלא שיש גם ממשלה עם ששים וארבע מנדטים, חכו

9. לכן אפילו בזמן שהיה כל מה שהיה באירופה, אנשים לא רצו ללכת ל"פלסטין", כי מה יש לעשות שם?!

עכשיו תראו איזה תקציבים יהיה, בודאי עכשיו יהיה בסדר. והשכינה צועקת מה זה? זה התכלית? זה מה שמחכים? זה מה שמצפים? אולי אפשר לומר שלכן בא בורא עולם והראה לנו שאנחנו רחוקים מלהיות במקום הנכון. ולא תחשבו שזה תלוי באויבים מבחוץ "עוונותינו הטו אלה ופשעינו האריכו קצנו". כל החורבן הזה זה הכל מתוכנו. תראו איזה טירוף. איזו שגאה, דברים נוראיים. המדינה מתפוררת מבפנים. לא אויב ולא משטין ולא אף אחד. מבפנים. בורא עולם בא לעורר אותנו שנדע במה אנחנו צריכים להתחזק. לבנות את ה"תוך", לבנות את "ותן חלקנו בתורתך", שבתוך עם ישראל - בקרבנו - קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל, גם עם ישראל יתחברו זה לזה עם התורה הקדושה נהיה דבוקים בבורא עולם, ובורא עולם יחיש לגאלנו גאולת עולמים. והיו הדברים לרפואתו ובריאותו השלמה של מרן ראש הישיבה שימשיך להנהיג אותנו בבריאות איתנה ונהורא מעליא עד ביאת גואל צדק ועד בכלל אמן.

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה גדולים וקטנים, הנמצאים כאן, והשומעים בקול ברמה ובעוד מקומות, והקוראים אחר כך בעלוני בית נאמן, מלכא דעלמא הוא יברך יתהון, ויזכה יתהון, וישמע בקל צלותהון, וימלא כל משאלות לבם לטובה ולברכה, יראו עינינו וישמח לבנו, בגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

לציון הגאון רבי בן ציון חי עוזיאל, הוא יכול להמליץ עליך."

ואכן, הרבנית שלחה לאביה, הוא המליץ עליו אצל הרב עוזיאל, והוא הזמין אותו אליו ואמר לו: "תראה, בגלל שרבי חויתה המליץ עליך, הייתי מקבל אותך בלי מבחן. אבל כדי שלא יגידו שקיבלנו רב בלי מבחן, הגאון חכם יעקב עדס יבחן אותך". אמר לו הרב עדס: "בא נלמד יחד גמרא, ונראה איך אתה לומד". תוך כדי הלימוד הוא התפעל ממנו מאד ושאל אותו: "מה כבודו עושה היום?". אמר לו: "עובד באדמה במעדר ובטוריה..." אמר לו הרב עדס: "לא עוד! אתה תהיה הרב הראשי של צפת!". ומאז מונה לתפקיד הרב הראשי הספרדי של צפת, וחבר בית הדין בטבריה ובצפת. הוא היה ענק שבענקים! אחרי שהוא הלך לעולמו, ספרו שהרב עדס בכה ואמר: "מי יודע עוד כמה יהודים כאלה עובדים ברפת ובמעדר, ועם ישראל מפסיד אותם, אי אפשר לדעת!" זו עבודת ה' בפשטות, ענוה גדולה מכלם.

אוזן סלקטיבית

ואם כבר דברנו על הדוד שלי רבי דן מרדכי הכהן, אספר לכם על אהבת התורה שלו. לפני כמה שנים לקחו אותו לרופא לבדיקת אזנים, הוא ישב עם אוזניות בחדר אחר, ושאלו אותו שאלות לראות אם הוא שומע. שואלים אותו: "מה השם שלך?", לא עונה. "מה המספר שלפון שלך?", לא עונה. "איפה אתה גר?", לא עונה. הרופא שעשה את הבדיקה, אמר לבן הדוד שלי: "תשמע, אבא שלך לא שומע! אבא את השמיעה לגמרי!" אמר הבן: "לא יכול להיות! הוא ודאי שומע!". התפלא הרופא: "אבל שאלתי אותו דברים פשוטים והוא לא ענה לי". ענה לו: "אתה לא מכיר את אבא שלי, תקריא לו תהלים ושאר פסוקים, ותראה מה הוא עושה". וכך היה. הרופא היה מתחיל לו פסוק, ורבי דן מסיים, "אשרי יושבי ביתך" - "עוד יהללך סלה". כך היה הדוד רבי דן מרדכי הכהן, זכותו תגן עלינו אמן.

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות הגאון הגדול רבי חננאל כהן שליט"א ראש ישיבת 'לבנימן אמר' ברכיה

ערך הרה"ג ר' שילה סעדון שליט"א

ענוה וגדולה

מהפרדס לרבנות

דודי הצדיק רבי דן מרדכי הכהן זצ"ל היה אחד מרבני עדת תונס, והיה תלמיד חכם מופלג וצדיק נסתר. בחוץ לארץ הוא היה מלמד תינוקות, וכשעלה לארץ בגיל שלושים בערך, היה צריך להתפרנס והיה עובד בפרדס, ובהפסקות היה חוזר לביתו ללמוד תורה, וממלא מחברות של חידושים. הראו לי חידושים שהוא כתב, והדברים ממש נפלאים. היה עובד אתו בפרדס עוד תלמיד חכם מג'רבה בשם רבי אליהו מאדאר זצ"ל, שעלה לארץ והתגורר במושב איתן. אחרי שהרב של המושב נפטר, אנשי המושב ידעו שהרב מאדאר יודע ללמוד, ולכן החליטו למנות אותו כרב עליהם. מהפרדס לשמש ברבנות הוא הוציא בחייו עשרים חיבורים, שאלות ותשובות, חידושים על הש"ס, ספרים שלמים על שלחן ערוך טור ובית יוסף, חלקם נדפסו וחלקם עוד בכתב יד. לפני כן הוא היה עובד בפרדס! אנשים ענקי רוח הסתירו את עצמם, איזו ענוה!

היה עובד אדמה

היה גם כן גאון שהגיע מתונס, ובארץ הם חשבו שהם לא צריכים רבנים... נתנו לו לעבוד באדמה. הדודה שלי - בתו של מרן רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, ראתה אותו ושאלה אותו אם הוא מסתדר בארץ, והוא ענה לה: "אני רוצה לחזור לחוץ לארץ! בתונס הייתי רב עיר, אב בית דין, עסקתי בזכוי הרבים! אבל כאן אני עובד באדמה, אני לא יכול להמשיך ככה, הידיים שלי כבר מלאות יבלות!". אמרה לו: "אכתוב לאבי שיעזור לך". אמר לה: "אביך רב בג'רבה, מה הוא יכול לעזור כאן?". אמרה לו: "אבי חבר טוב של הראשון

מפעל זיכוי הרבים

שונה הלכות לשנת תשפ"ד

מעל עשרת אלפים עותקים
מחולק חינם בבתי כנסיות ומדרשות

יקיריך ממתינים לעילוי נשמה
אתה יכול להיות שותף בזכויות,
להצלחה ליום הנישואין/ההולדת, לברכה בימי שמחותיך

360 ₪ בלבד ליום ומאות אלפי אנשים לומדים ביום זה
בזכותך ולמענך.

ההרשמה בעיצומה. **כל הקודם זוכה!**

להצטרפות לזיכוי הרבים התקשרו:

08-6727523

ניתן לשלוח הודעות למספר זה | בעמדות נדרים פלוס

למען הספר

הזה שְלוֹשׁ וְאַרְבַּע פְּעָמִים. צִרְף לְדַעַת אֶת הָעֵרָף שֶׁל בְּרַכַּת הַנְּהַנְיָו. **הַרְבַּ הָאֵרִי אֹמֵר** (שַׁעֲרֵי רֹחַ הַקֹּדֶשׁ) **שְׂאֵדָם שְׂמִבְרָךְ בְּרֻכּוֹת הַנְּהַנְיָו בְּנִינָה, נְעִשָׂה זֶה לְקַבֵּל קִדְשָׁהּ.** (גליון 323 אבותיות י"ד - ט"ו)

הַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים וְהַמְפַעֵנֵם נַעֲלָמִים

יֵשׁ לָנוּ בְנִשְׁמַת כָּל חַי: "פּוֹקֵחַ עוֹרִים וְזוֹקֵף כְּפוֹפִים, הַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים וְהַמְפַעֵנֵם נַעֲלָמִים, וְלֵךְ לְבַדֵּךְ אֲנַחְנוּ מוֹדִים". בְּהַתְחַלְתָּ כְּתוּב בְּלִי ה"א - מְחִיָּה מֵתִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. פּוֹקֵחַ עוֹרִים וְזוֹקֵף כְּפוֹפִים וְיֵלֵא הַמְחִיָּה מֵתִים וְכַדוּמָה] הַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים וְהַמְפַעֵנֵם נַעֲלָמִים". **לָמָּה הָאֲחֻזְנוּ בְּה"א הַיְדִיעָה?** אֲבָל מִן הַחֵד"א גָּלָה לָנוּ אֶת הַסּוּד. הוּא לֹא עִמַּד עַל הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת, אֲבָל הוּא אָמַר (עַיִן בְּחוּזוֹ עוֹבְדֵי שֶׁבַת ב' סוֹף עַמ' קצ"ט) "הַמְשִׁיחַ הָאֵלֶּה" הַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים וְהַמְפַעֵנֵם נַעֲלָמִים" נֹסֵפִי אַחַר כֵּן **מַפְנֵי מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה בִירוּשָׁלַיִם**. יֵשׁ בְּהַר הַיְזִתִּים קֶבֶר שֶׁל רַבִּי קְלוֹנִימוֹס בֶּעַל הַנֶּסֶס. בְּזִמְנֵוֹ הָעֲרַבִּים הִרְגוּ אֶת הַבֵּן שֶׁל מוֹשֵׁל יְרוּשָׁלַיִם כְּדִי לְהַעֲלִיל עַל הַיְהוּדִים שֶׁהֲרִיגוּ אוֹתוֹ (מַעֲשֵׂי עֲלִילַת דָם מִיְחֻדַת שֶׁל הָעֲרַבִּים). הִרְגוּ אֶת בֶּן הַמוֹשֵׁל שֶׁהֵם אוֹהֲבִים אוֹתוֹ (וְאֵילֵי הֵם שְׂנָאוּ אוֹתוֹ כְּגַלְגַּל שְׂהוּא אָהַב אֶת הַיְהוּדִים, גַּם זֶה יָכוֹל לְהִיחֵד). וְהִנֵּה הַיְהוּדִים הֵיוּ בְּצַעַר גְּדוֹל, כִּי מוֹשֵׁל כְּעַס עֲלֵיהֶם, וְאָמַר לָהֶם: "תְּגַלּוּ לִי מִי זֶה הַרוֹצֵחַ!". בָּא רַבִּי קְלוֹנִימוֹס וְאָמַר לוֹ: "אֲנִי אֲגַלֶּה לָּךְ מִי זֶה הַרוֹצֵחַ". אָמַר לוֹ אֵיךְ תְּגַלֶּה? אָמַר לוֹ הוּא [בֶּן הַמוֹשֵׁל] עִמַּד וְיָגִיד לָּךְ מִי רָצַח אוֹתוֹ. הַמוֹשֵׁל הִתְפַּלֵּא: מָה? אֵתָּה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֵת זֶה? תְּבִיא אוֹתוֹ! הִבִּיא אֶת גּוֹפַת הַנְּרָצָח, וְהִרְבֵּ שֶׁם עֲלֵיו אֵיזֶה פְתָק, וְהִיאָה קָם וְאָמַר: "הִנֵּה אוֹתִי אֶחָד הַשְּׂרִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְאֵם לֹא תִאֲמַנּוּ לִי, הִנֵּה תִלְכּוּ לְמִקּוֹם שְׂמָצָאוֹ אוֹתוֹ, וְתִמְצָאוּ שָׁם עוֹד דָּמִים שֶׁנִּשְׁפְּכוּ שָׁם" וְנִמְצָא כְּדַבְּרֵי. אַחַר כֵּן גִּיעַ הַבְּחִיר הַזֶּה נִמַּת. הַמֶּלֶךְ הִתְחַנֵּן לָר' קְלוֹנִימוֹס: תִּשְׁאָר אוֹתוֹ חַי אָמַר לוֹ: אֵת זֶה עֲשִׂיתִי רַק לְמַעַן הַצֵּל אֶת אֲחֵי הַיְהוּדִים. אֵין לִי כֹחַ לְהַחֲיִית מֵתִים. וְזוֹה: "הַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים וְהַמְפַעֵנֵם נַעֲלָמִים". הַמַּת הַזֶּה הָיָה כְּמוֹ אֶלֶם, אֵין מָה לַעֲשׂוֹת אִתּוֹ, וְהוּא מְשִׁיחַ אוֹתוֹ. הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא נִתֵּן לוֹ כֹחַ לְדַבֵּר. "וְהַמְפַעֵנֵם נַעֲלָמִים". בְּזוֹה הַבְּנִי מְדוּעַ הַמְלִים הָאֵלֶּה "הַמְשִׁיחַ אֱלֹמִים וְהַמְפַעֵנֵם נַעֲלָמִים" בָּאוּ בְּה"א הַיְדִיעָה, כְּשֶׁאֲתָה רוֹאָה סְטִיָּה קְטָנָה מֵהַסּוּד, אֵתָּה מְבִין שֶׁיֵּשׁ כָּאֵן מְשָׁהוּ. (שֵׁם אֹתוֹת ב' ו'ג).

אָמַר שֶׁעֲלֵשׁוּ בְּרֻכּוֹ מֵאָה בְּרֻכּוֹת, וּמִצָּאוּ רָמֵז גַּם לָזוֹ: "הַנֵּה כִי כוּ יְבָרַךְ יָרָא ה' " וְהַמְלִים כִּי כוּ זֶה גִימְטְרִיָּא מֵאָה, וְזוֹה רָמֵז שְׂמָאָה בְּרֻכּוֹת יְבָרַךְ גְּבַר, וְאָמַר אֵת זֶה דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּהַתְּלִים, וְיֵשׁ עוֹד פְּסוּק בְּשְׂמוּאֵל (ב' כ"ג, א'): "נִאֲם הַגְּבַר הַקָּם עַל" - "וְעַל" זֶה גִימְטְרִיָּא מֵאָה, לְרַמֵּז שֶׁדָּוִד תִּשְׁוֶן וְהָקִים מֵאָה בְּרֻכּוֹת. וְדָבָר חָשׁוּב מְאֹד שְׂאֵדָם יְבָרַךְ אֶת הַבְּרֻכּוֹת לֹאט, וְכֹאשֶׁר אֵתָּה אוֹמֵר אֵת הַבְּרֻכָּה, תְּכַוֵּן לְמִי אֵתָּה מְבָרַךְ, וְיִמִּי שְׂמִבְרָךְ אוֹתָם בְּמַהֲרֵי לֹא תִכָּל עֲלֵיו? **בְּסִפְרֵי הַחֲנוּכָּה** (מִצְוֵה ת"ל) **אוֹמֵר שְׂמִי שְׂמִבְרָךְ בְּרַכַּת הַמְזוּן מֵלָה בְּמֵלָה** (מִתּוֹד סִדְרוֹ), **מְזוּנוֹתָיו יְהִיו מְצוּיִים בְּרוּחַ כָּל חַיָּו**. וְיֵשׁ אֶחָד שֶׁנִּצְוֶה מֵהַשְּׂוֹאָה בְּכַוֵּנֵי הַדְּבַר הַזֶּה, שֶׁתְּמַיֵּד הוּא נִזְרָר לְבָרַךְ בְּרַכַּת הַמְזוּן [בְּכַנְיָה] מִתּוֹד הַסִּדְרוֹ. וְהוּא [בְּנֶסֶס] הָיָה טִבָּח אֲצֵל הַגְּרָמִינִים הָאֲרָרִים [בִּימֵי הַשְּׂוֹאָה]. וְכֹאשֶׁר הִנְיָמִים בָּא אֵלָיו קִצְוִן לְרַמְנֵי, הַסְּתַפֵּל עֲלֵיו וְאָמַר לוֹ: אֵתָּה מְשִׁמִּין, אַה? כְּלָם הוֹלְכִים יִמְרוּזִים, וְאֵתָּה הוֹלֵךְ וְיִמְשִׁמִּין. אֲסוּר לָךְ לְהִיחֵת שְׂמוֹן נִתָּן לָךְ עֲבֹדָה, בֹּא תַחֲפֹר לִי כֹא - "יַחֲפֹר בְּדָקֵר לֹא יִכְסֹה" (ע"פ בִּיעַז דף ב' ע"א), וְנִרְאָה אוֹתָהּ גּוֹמֵר אֵת זֶה תוֹךְ שְׁעִתִּים, אָמַר לוֹ: אֵיךְ אֲנִי אֶעֱשֶׂה אֵת זֶה? עַם הַצְּפָרְנִים שְׁלִי? אֵיזוֹ הוּא נִתָּן לוֹ אֵיזֶה כְּלִי קֶטָן, וְאָמַר לוֹ לַחֲפֹר שָׁם אֵיזוֹ מְעָרָה אֲרָכָה וְרַחְבָּה, וְאָמַר לוֹ: אֲנִי אֲבֹא עוֹד שְׁעִתִּים וְנִרְאָה אִם גְּמַרְתָּ אוֹ לֹא. וְהוּא הִתְפַּלֵּל לֵה': "מֵאַן יָבֵא עֲזָרָה" (הַתְּלִים קכ"א א'). וְהִנֵּה פְתָאוֹם הַגִּיעָה קוֹבָעָה שֶׁל תְּלִים גְּרָמִינִים וְלַעֲגוּ לוֹ וְזָרְקוּ עֲלָיו יְדִיקוֹת רַבִּים, וְאֵז בָּאוּ תְלִים פּוֹלְנִים שֶׁהֵם גַּם הֵיוּ "מְזוּי רַעַב וְלֶחֱמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי" (דְּבָרִים ל"ב, כ"ד), וְהִלְכוּ לְשֵׁם וְרָאוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ תְרַבָּה יְדִיקוֹת, אָמַר לוֹ: תִּרְאָה, יֵשׁ לָךְ תְּרַבָּה יְדִיקוֹת - תְּפִיחֵי אֲדָמָה וְגִזְרֵי, וְהִכַּל, תִּתֵּן לָנוּ קֶצֶת. אָמַר לָהֶם: אֲנִי לֹא אֶתָּן לָכֶם, אֲעֵלֵךְ אִם כוּ תַעֲשׂוּ לִי אֵת הָעֲבֹדָה שְׂאֵדָם לָכֶם, אָמַר לוֹ: מָה הָעֲבֹדָה? אָמַר לָהֶם: תַּחֲפֹרוּ אֶת הַמִּקּוֹם הַזֶּה, וְתַעֲשׂוּ לִי כָּאֵן כְּמוֹ מְעָרָה כְּזֹאת. אָמַר בְּסִדְרוֹ, אֲחֻזְנוּ נְעִשָׂה אֵת זֶה, יֵשׁ לָנוּ כְּלִים, וְהִתְאֲסִפּוּ כְלָם וְחִפְרוּ וְחִפְרוּ, וְהִנֵּה תוֹךְ כְּמַה יְדִיקוֹת (אוֹיֵל תוֹךְ מַצֵּי, שְׂעִיָּה), גְּמָרוּ אֵת הַעֲבֹדָה, וְהוּא נִתֵּן לָהֶם אֵת הַיְדִיקוֹת. וְהָיָה לָהֶם מָה לֵאכֹל וְשִׂמְחוּ בָּזוֹ, וְלֹאֲחַר מִכֵּן מְרַמְנֵי הָאֲרָרִים הָיָה חִזּוֹן אֲחֵרִי שֶׁעָה וְחִצֵּי וְהִתְפַּלֵּא: אֵיךְ גְּמַרְתָּ? אֵיךְ כִּלְתָּ לַעֲשׂוֹת אֵת זֶה? אֲלֵקִים אוֹהֲבֵי אֲתָכֶם! וְהוֹסֵד הוּא כִי שְׂמַע בְּקוֹל סִפְרֵי הַחֲנוּכָּה לּוֹמֵר בְּרַכַּת הַמְזוּן מֵלָה בְּמֵלָה, וְהוּא חַי כָּאֵן בְּבִנְיָ בְּרַק עַד סוֹף גְּמִי, וְהָיָה מְסַפֵּר אֶת הַסְּפֹרוֹ הַזֶּה, וְרִאֲיָתִי אֵת הַסְּפֹר

"וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמָךְ" בְּפִרְשֵׁה נֶאֱמַר (דְּבָרִים י', א'): "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שְׂאֵל מַעֲמָךְ", וְהַגְּמָרָא בְּמַנְחוֹת (דף מ"ג ע"ב) דוֹרְשָׁת: אֵל תְּקַרֵּי "מָה" אֲעֵלָּא "מֵאָה" (וְהָאָה פִּרְשִׁי שֵׁם), מִכָּאֵן רָמֵז מֵאָה בְּרֻכּוֹת, וּמִשְׂמַע שְׂמוּשָׁה רַבְנֵי תִשְׁוֶן אֶת מֵאָה בְּרֻכּוֹת, אֲבָל בְּנֶסֶס הַבְּרֻכּוֹת שֶׁלָּנוּ הַיּוֹם יֵשׁ מְלִים שְׂאֵין לָהֶם מְקוֹר בְּתַנְיָו, לֹא בְּתוֹרָה לֹא בְּבִיָּאִים וְלֹא בְּתוֹבִים, כְּמוֹ מָה שְׂמִבְרָכֶיךָ "לְהַנִּיחַ תְּפִלּוֹתֵינוּ", רַק "טִטְפּוֹת" [יֵשׁ בְּתוֹרָה], וּבְבִרְכָה לֹא אוֹמְרִים "טִטְפּוֹת" אֲעֵלָּא "תְּפִלּוֹתֵינוּ", וְגַם לֹא אוֹמְרִים "עַל לְקִיחַת לּוֹלֵב" כִּלְשׁוֹן הַפְּסוּק "וְלִקְחֶתֶם לָכֶם" (ויקרא כ"ג מ'), אֲעֵלָּא "עַל נְטִילַת לּוֹלֵב" כִּי הַשְּׂפָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל הַתְּנָ"ךְ זֶה לֹא בְּדִיק אוֹתוֹ דְּבַר. יֵשׁ גְּמָרָא שְׂאוֹמְרֵת (חֲלִין דף קל"ו ע"ב), "לְשׁוֹן חֲכָמִים לַעֲצֹמֵץ וְלְשׁוֹן תוֹרָה לַעֲצֹמָה", וְהַתּוֹסְפוֹת (בְּכִידוּשֵׁין דף ל"ו ע"ב ד"ה מִמַּחֲרַת הוֹסִיפִים: "לְשׁוֹן תוֹרָה לַעֲצֹמָה, וְלְשׁוֹן נְבִיאִים לַעֲצֹמָם", כִּי תוֹרָה יֵשׁ לְשׁוֹן אַחַת וְנְבִיאִים לְשׁוֹן אַחֲרֵת, וְגַם לְתוֹבִים יֵשׁ לְשׁוֹן אַחֲרֵת, וְגַם תְּלַמִּיד לְשׁוֹן אַחֲרֵת. אֵז הַבְּרֻכּוֹת תִּקְנּוּ בְּזִמְנוֹ אֲנִשֵּׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה, וְאִיפֹה רִאֲיֵנוּ שְׁהִיָּה מְבָרְכִים גַּם בִּימֵי הַנְּבִיאִים? יֵשׁ פְּסוּק מְפֹרָשׁ (וְאַף אֶחָד לֹא מְבִיא אוֹתוֹ), כְּשֶׁאָמַר שְׂמוּאֵל נְבִיא הַזֶּה עוֹשֶׂה אֵיזֶה כְּנֶס, כְּלָם הֵיוּ בָּאִים, וְקָתוּב שָׁם (שְׂמוּאֵל א' ט', א'): "כִּי הוּא יְבָרַךְ הַזְּבַח, אַחֲרָי כוּ נֹאכְלוּ הַקְּרָאִים", מָה הַפְּרוּשׁ "הוּא יְבָרַךְ הַזְּבַח"? יֵשׁ מְשִׁנָּה בְּפְסָחִים (דף קכ"א ע"א) שְׁהִיָּה מְבָרְכִים "וְצִנְיָנוּ לֵאכֹל אֶת הַזְּבַח", וְאֵם כוּ רֹאִים שְׁהִיָּה בְּרֻכּוֹת [כְּבָר בִּימֵי הַנְּבִיאִים], אֲבָל הַנֶּסֶס שֶׁלָּנוּ הוּא נֶסֶס מְאֹד וְיֹתֵר, אִם כוּ אֵין פְּלֵא לּוֹמֵר שְׂמוּשָׁה רַבְנֵי תִשְׁוֶן מֵאָה בְּרֻכּוֹת, וְזוֹה מָה שֶׁדְּרָשׁוּ "אֵל תְּקַרֵּי מָה אֲעֵלָּא מֵאָה", וְיֵשׁ מִי שְׂאָמַר (הַתּוֹסִי שֵׁם) שֶׁתְּרַמְזוּ הוּא שְׂהַמְלָה "מָה" בְּאֵת"ב"ש זֶה יוֹצֵא צ"י, וְזוֹה גִימְטְרִיָּא מֵאָה, וְיֵשׁ מִי שְׂאָמַר (שֵׁם) שֶׁהַפְּסוּק "וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל" יֵשׁ בוֹ תְּשִׁיעִים וְתַשְׁעֵ אוֹתוֹת, וְאֵם תּוֹסִיף א' לְמֵלָה "מָה" יְהִי מֵאָה אוֹתוֹת כְּגַד מֵאָה בְּרֻכּוֹת, וְיֵשׁ לִי עוֹד רָמֵז קָה, שְׂפָתוֹב (דְּבָרִים ל"ג א'): "וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בְּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים", וְהַמְלִים "מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים" רָאִישֵׁי תְבוּת: מֵאָה, "אֲשֶׁר בְּרַךְ מֹשֶׁה" - שְׂבָרַךְ מֵאָה בְּרֻכּוֹת, וְיֵשׁ תְּשִׁבָּה בְּסִפְרוֹ יוֹסֵף אֲמַץ שֶׁל מִן הַחֵד"א (סִימּוֹן ג') שְׂפָתוֹב [בְּסִפְרוֹ הַמְּנַחֵג, שְׂאֲחַר שֶׁתִּשְׁוֶן מֹשֶׁה רַבְנֵי שְׂכָחוּם, וְחִזּוֹן דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְתִשְׁוֶן מֵאָה בְּרֻכּוֹת, כִּי רָאָה שְׁהִיָּה מֵתִים מֵאָה בְּחֹרִים בְּכָל יוֹם בְּעוֹנוֹת הַרְּבִים, וְלָכוּ

חידה
מדליק בשבת קודש
תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.

ידע תדע
לְטַחֲנַת קִמַּח שְׂהִיא עוֹשֶׂה רַעַשׁ כָּל הַזְּמַן, כָּל הַזְּמַן שֶׁבַע לַח הַשְּׂחָנָה שׁוֹמֵעַ אֶת הַרַעַשׁ הוּא יִשְׁוֶן וְנִדְרָם, אֲבָל אֵם הוּא קָם וְרוֹאָה שֶׁפְּסָקָה הַשְּׂחָנָה, אֵז הוּא לֹא יָכוֹל לִישֹׁן, הוּא שׁוֹאֵל: מָה קָרָה? מָה קָרָה? וְכִכָּה אֲנִי חַי עִם הַלְמוּד שֶׁל הַתּוֹרָה. הָיָה גְאוֹן עוֹלָם, (גליון 323 הערה 5).

הַגְּאוֹן הַנְּצִי"ב הוּא רַבִּי נַפְתָּלִי צְבִי וְהוּדָה בְּרַלְיוֹ שְׁהִיָּה רֹאשׁ יְשִׁבָה בְּוּלוֹא"וֹ בְּמִשְׁבֵּחַ אֲרַבְעִים שָׁנָה וְיֹתֵר. נִסְגְּרָה הַיְשִׁבָּה וְהוּא בְּדִיק נִפְטֵר, בְּשֶׁנֶת תְּרַנְ"ב, הוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִיחֵת בְּלִי תוֹרָה. הֵיוּ עוֹשִׂים רַעַשׁ גְּדוֹל בְּיְשִׁבָּה, עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת כָּל הַזְּמַן הֵיוּ לוֹמְדִים. אָמַר לוֹ: אֵיךְ אֵתָּה יָכוֹל לִישֹׁן? אָמַר דּוֹקָא בְּגִלְלָה זֶה אֲנִי יָכוֹל לִישֹׁן, אָמַר מְשָׁל